

LÄHEMAD ÜRITUSED

Neljapäeval, 4. jaanuaril kell 12.00 – ESAS seltsipäeval Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumis on kuulajate ees moodsa viievõistluse olümpiahõbedamees **Hanno Selg** rääkimas oma sporditeest ja huvitavamatest juhtumustest sellel pikal teel.

Teisipäeval, 16. jaanuaril kell 17.00 – ESAS Tallinna osakonna õhtul TLÜ raamatukogu kohvikus (Rävala pst 10) saab kuulda **Deivil Tserpi** ja **Toivo Viilepi** ülesastumist Eesti ujumise raamatu teemal.

Neljapäeval, 1. veebruaril kell 12.00 – ESAS seltsipäevale spordimuuseumisse on tulemas 70 aastat tagasi Tartus sporditeed alustanud, Euroopa meistrivõistlustel 60 aastat tagasi hõbeda võitnud korvpallur **Aime Tobi**.

Neljapäeval, 15. veebruaril kell 12.00 – erakordsel ESAS seltsipäeval spordimuuseumis on loodetavasti võimalik kohtuda Eesti parima naissportlase **Julia Beljajeva** ja tema treeneri **Natalja Kotovaga**.

Teisipäeval, 20. veebruaril kell 17.00 – ESAS Tallinna osakonna õhtul TLÜ raamatukogu kohvikus on kuulajate ees kahtlemata huvitav esineja.

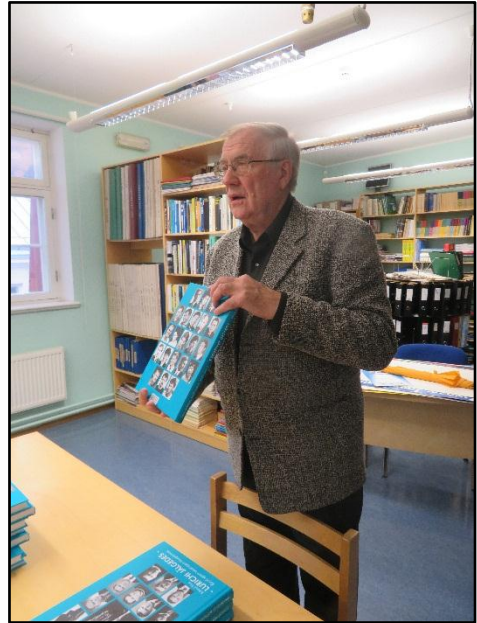
Neljapäeval, 1. märtsil kell 12.00 – ESAS seltsipäeval on spordimuuseumis kindlasti põnev külaline.

NB! NB! NB! Teatajas ilmunud informatsiooni ESAS ürituste kohta palume võtta osalemise kutsena, sest postikulude kokkuhoiu vajaduse tõttu iga ürituse kohta eraldi kutset ei järgne. Täpsemat infot ürituste kohta saab Eesti Spordiajaloo Seltsi kodulehelt – www.esas.ee või ESOMi kodulehelt – www.spordimuuseum.ee

KROONIKA

RAAMAT SPORDIST TSAARIAJAST TÄNAPÄEVANI

4. oktoobri seltsipäeval spordimuuseumis oli kohtumine raamatu "Lurichi jälgedes. Eesti sport tsaariajast tänapäevani." autori Eduard Tinniga (*pildil*). Raamatu autor rääkis enda sportlikust noorusest, tegelemisest mitmete spordialadega, eestkätt võitluskunstidega, tegutsemisest organisaatori- ja treenerina, teatri- ja ajakirjanikutööst, oma vaadetest spordile ja muidugi raamatu saamisloost. Need, kes sellest huvitavast õhtust muuseumis osa saama olid tulnud, lahkusid lummatuna sellest emotsionaalsest, lausa artistlikust esitusest ja said kodus asuda uurima meie spordi möödaniku hetki paksust suureformaadilisest, paljude fotodega illustreeritud ning autori pühenduse ja autogrammiga varustatud raamatust.

Eduard Tinn spordimuuseumi raamatukogus rahva ees vestlushoos

TARTU KALEV PIDAS SÜNNIPÄEVA

13. oktoobril tähistas Tartu spordiselts Kalev oma 116. sünnipäeva oma Madsa spordibaasis. Põhjuse Tartust just sinna oma tähtpäeva pidama minna andis fakt, et Madsa spordibaas ise sai 50 aastaseks. Juubeli puhul avati pidulikult baasi territooriumile ehitatud kõlakoda, mille katuse all tulevikus saab varjuda vihma eest laagri spordirahvas nii mõnegi harrastusega, kuid kahtlemata saab siin kuulda ka vähemalt Arula külarahva lauluhäält.

Tartu Kalevi juht Raido Mägi saab käepigistuse Aleksander Tammertilt, kolleegilt ESS Kalevist

Sünnipäevatoridi lahtilõikamise au sai kergejõustikutreener Kersti Viru

KOHTUMINE MARGUS VARRAKUGA

17. oktoobril oli ESAS Tallinna osakonna õhtul TLÜ raamatukogu kohvikus kuulajate ees kergejõustiku-veteran Peeter Varrak (pildil paremal koos Jaan Roometsaga).

Peeter Varraku esimene tutvus spordiga toimus 1949. aastal Palmse pioneerilaagris ja jätkus Männiku poiste omavahelistes jõukatsumistes. Jooksu-treeningud algasid 1953. aastal Olav Karikose juhendamisel. 1956. aastal

jõudis Eesti meistritiitlini ja järgmise 12 aasta jooksul kogus Eesti meistrivõistlustelt 800 ja 1500 m distantsidelt ning murdmaajooksus kokku 10 kulda, 5 hõbedat ja 3 pronksi, lisaks ka teatejooksudes 9 kulda. Kirkamaks saavutuseks jäi hõbemedal 800 m jooksus NSVL meistrivõistlustel 1958. aastal.

Kuulajatel jätkus ettekandjale ka küsimusi. Esiplaanil parasjagu püsti Erlend Teemägi, temast paremal Heino Sisask

VALTER LENGI FONDIL UUS HALDUSKOGU

ESAS auliikme Valter Lengi poolt oma 80. sünnipäeval 2009. aastal algatatud Eesti Rahvuskultuuri Fondi allfondi eesmärgiks on toetada Eesti üliõpilasspordi ajaloo uurijaid. 24. oktoobril oli koos Valter Lengi fondi halduskogu, et läbi arutada edasised töösuunad ja valiti uus halduskogu koosseisus: esimees Vahur Ööpik, Ants Veetõusme, Mati Tolmoff, Enn Mainla ja Kaarel Antons.

Arutelu järel otsustati, et uurimissuunad, mida fond soovib toetada, peaksid olema: 1) üliõpilasspordi ajaloo uurimine õppeasutuste piires, 2) üliõpilaste spordivõistluste, mängude ja muu sporditegevuse ajaloolised ülevaated 3) üliõpilasspordis olulist rolli omanud isikute, sportlaste ja organisaatorite tegevus ja saavutuste talletamine. Samuti väärivad tähelepanu üliõpilassport kui tippspordi osa, sport korporatsioonides ja üliõpilasseltsides, üliõpilassport rahvusvahelisel areenil. Ajalised raamid nende suundade juures peaksid lähtuma ajaloolisest periodiseeringust, seega üliõpilassport: 1) enne Eesti Vabariigi sündi

alates 1632; 2) Eesti Vabariigis 1918–1940; 3) okupatsioonide perioodil 1940–1991; 4) taasiseseisvunud Eestis.

Valter Lenk ja tema fondi halduskogu (vasakult) Ants Veetõusme, Enn Mainla, Vahur Ööpik, Mati Tolmoff ja Kaarel Antons

Hetkel hakkab Valter Lengi fondi põhikapitali suurus lähenema kuuetuhandele eurole. Lepingu järgi saab väljamakseid fondist tegema hakata kui põhikapital on 6391,16 eurot (so 100 000 Eesti krooni). Seega oleks fondi toimima hakkamiseks vaja lisada veel mõnisada eurot. Loodetavasti on ka seltsi liikmete hulgas neid, kes saaksid/tahaksid sellele kaasa aidata.

Annetuste tegemiseks vajalik info: Annetuse saaja:

Sihtasutus Eesti Rahvuskultuuri Fond,

arvelduskontod: **EE117700771000664610** LHV Pank SWIFT/BIC: LHVBE22

EE672200221001101347 Swedbank SWIFT/BIC: HABAE2X

Selgitusse märkida: **Annetus** + allfondi nimi, so **Valter Lengi fond**

KÜLAS KALJU VALGUS

1. novembri õhtupoolikul saabus seltsipäevale spordimuuseumisse põnev külaline, suur laskesuusatamise asjatundja Kalju Valgus. On ju Kalju Valgus kuulunud IBU tehnilisse komiteesse, olnud IBU tehniline delegaat ning osalenud paljude võistluste (OM, MM, EM jt rahvusvahelised võistlused) korraldamisel. Ta on aktiivselt panustanud laskesuusatamise arengusse, andnud nõu ja aidanud

välja arendada mitmeid laskesuusatamiskomplekse Venemaal. Ka Tehvandi ja Haanja lasketiirude arendamisel on Kaljul olnud väga suur roll.

Kalju Valguse (*pildil*) enda suusatarkustele pani aluse Herbert Abelilt, Osvald Allikalt ja Hans Grossilt saadud õpetused. Ka oskas ta mitmelt teiselt treenerilt korjata kokku selle kasulik õpetusiva, et luua oma treeningsüsteem. Ta peab suurimaks tarkuseks, mida päris Herbert Abelilt: "Unistada tuleb suurelt ja teha kõik selle unistuse täitumiseks!"

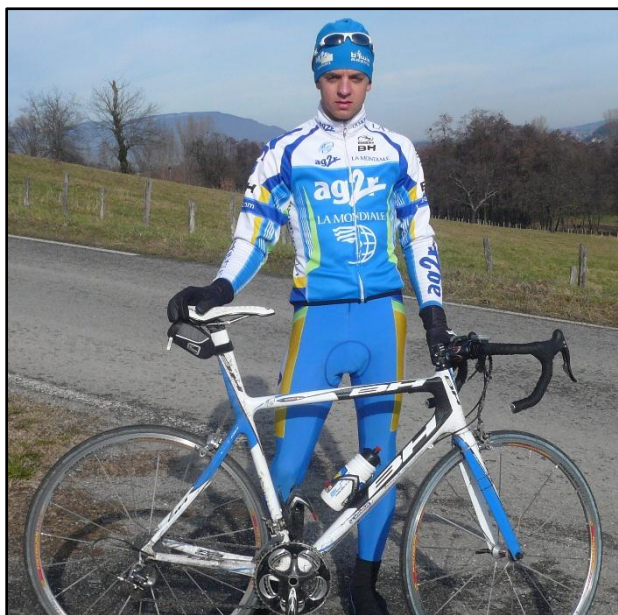
Kohtumisel osalejad said ettekandjalt kuulda väga palju huvitavat tema pikalt sporditeelt, eriti laskesuusatamise telgitagustest nii meil kui laias maailmas.

TANEL KANGERT TARTUS

Marje Aavoja

Kui Vändra koolipoiss Tanel Kangert treener Erich Perner juures jalgrattatreennis käima hakkas (muuseas, ka Rein Taaramäe kuulus samasse gruppi), pidas ta hoolsalt treeningpäevikut, kuhu märkis igapäevased treeningtüübid ja -mahud. Tal olid juba siis ka sportlikud eesmärgid ja kõrged sihid, ega muidu poleks ta päevikuisse oma iidolite pilte keepinud.

Tänaseks päevaks on Tanel Kangert (*pildil*) saavutanud oma eesmärgi – tõusnud jalgrattaspordis maailma absoluutsesse tippu. Ta on viinud paljude inimeste teadvusesse, et kuskil on mingi riik, mille lipuvärvid on sinine, must ja valge ning mille nimi on Eesti (Estonia). Nii on Taneli ratta peal väike embleem, mille läbi tunnevad teda ja Eesti värve vähemalt suur osa kasahhe, keda on 18 miljonit. Pedaalib ju see jalgrattaäss maailma tipp-profiklubis Astana/Kasahstan.

Kõigest, mida profijalgrattur on näinud, kuulnud, läbi elanud, milline on profijalgratturi igapäevane treeningurutiin, rääkis tipp sportlane huvilistele laupäeval, 11. novembril Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumis kohtumisel rahvaga. Tanel jätkab profijalgratturina ja see teeb ainult rõõmu. Ta tutvustas kokkutulnuile ka oma igapäevast töövahendit – võistlusratast.

2016 Abu Dhabis saavutatud individuaalne esikoht jääb alatiseks Taneli enda kirjutatud eluloo säravaimaks tähetunniks. Selle võiduga on ta end igaveseks kirjutanud Eesti jalgrattaspordi ajalukku.

Kohtumine toimus südamlikus õhkkonnas muuseumi uues õppeklassis, esinejale esitati väga palju küsimusi. Suurim tänu Rait Männikule selle sisuka ja ülimalt meeldejääva ürituse organiseerimise eest.

SPORDIKONVERENTS DORPATIS

8.-10. novembrini toimus Tartus, Dorpati konverentsikeskuses rahvusvaheline konverents «Teadus, sport ja meditsiin X». Konverentsi põhikorraldajad olid Tartu Ülikooli sporditeaduste ja füsioteraapia instituut ning Tartu Ülikooli Kliinikumi spordimeditsiini ja taastusravi kliinik. Konverentsiga tähistati väljapaistva Eesti sporditeadlase ja olümpialiikumise edendaja professor Atko-Meeme Viru (1932–2007) 85. sünniaastapäeva. Tuletame siinjuures seda meelde, et professor Viru oli ka Eesti Spordiajaloo Seltsi liige, kelle uurimisvaldkonnaks oli sporditeaduse ajalugu.

Konverentsi esimest päeva sisustas rahvusvaheline sümposium “*Current Research and Future Perspectives in Exercise Physiology*”. Konverentsi teine ja kolmas päev jätkus eestikeelsena ning esinejateks olid nii sporditeadlased kui ka treenerid, füsioterapeudid, spordiarstid ja sportlased.

Teine konverentsipäev algas üldisest teemast pisut kõrvale, spordiajaloo radadele kaldunud ettekandega. Meie seltsi väärika auliikme Olaf Langsepa poeg Raho Langsepp (*pildil*) astus isa jälgedes valides oma teemaks: „Georg Hackenschmidt 140: pärand spordis ja filosoofias“. Avades Hackenschmidt elu ja filosoofia tahke, ta nentis, et vaatamata rohkem kui saja aasta möödumisele Georg Hackenschmidt sportlaskarjääri kõrghetkedest ning pisut vähem tema filosoofiliste teoste avaldamisest, ei ole meie suurmeest laias maailmas unustatud. Percy Cerrutty õpilane, treener ja spordiajaloolane L. Meyers on kirjutanud: “Spordiajaloolased peavad G. Hackenschmidt maadlejaist üheks suuremaks, vahest koguni suurimaks, kes eales elanud.”

Cerruttyle endale kuulub ütlus: “Georg Hackenschmidt on suurim atleetika filosoof ning võtab veel hulga aega enne kui inimkond saab täielikult mõistma ja hindama tema õpetust.” Oma ettekande lõpetuseks kutsus Raho Langsepp üles ka tema sünnilinnas mõistma Hackenschmidt olulist kohta maailma spordiloos mälestusmärgi püstitamisega tema sünnipaika.

TALLINNA OSAKOND ANDIS ARU

Viive Reesar

21. novembril õhtul kell 17.00 kogunesid ESAS Tallinna osakonna liikmed TLÜ raamatukogu kohvikusse aruande-valimiskoosolekule, et ära kuulata osakonna esimehe Rein Järva kokkuvõtte möödunud kahest aastast ja seada sihid järgmiseks tegevusperioodiks. Rein Järva rääkis (*lühendatult*) järgmist:

Kaks TO juhatuse raudvara: esimees Rein Järva ja sekretär Viive Reesar

„Praeguse seisuga on Tallinna osakonna nimekirjas 58 liiget. Möödunud perioodil lahkusid omal soovil Matti Jaanus ja Viktor Indrikson ning jäädavalt head seltsikaaslased Ants Promet, Selma Multer, Lembit Koik, Gustav Kiristaja, Tõnu Sõlg. Meie liikmeskonda tulid juurde Marcella Lepp, Tõnu Jaago, Mait Luha, Peeter Böckler, Toomas Berendsen ja Eduard Tinn. On üldteada, et meie

liikmeskond on küllalt eakas. Ei ole küll statistikat teinud, kuid hinnanguliselt on liikmete keskmine vanus 70 eluaasta plusspoolel. Teadagi on igasuguse koosluse ülim eesmärk jätkusuutlikkuse tagamine. Siit koorubki kohe alustuseks välja üks ettepanek kõigile osakonna liikmetele. Palun teid järgneva paari aasta jooksul igauhte üritada meie liikmeskonda haarata vähemalt ühte inimest, kes väärtustab Eesti spordi möödanikku ja on ka nõus üht-teist selle heaks ära tegema. Ma ei arva, et meie liikmeskond peaks järgneva paari aasta jooksul kahekordistuma, kuid vähemalt 10 kuni 15 uut inimest võiks meiega liituda küll.

Nagu ikka, võib meie tegevuse jagada kahte valdkonda – esiteks uurimistegevus ja selle ülima väljundina avaldamine kirjasõnas kas pehmete või kõvade kaante vahel või lihtsalt käsikirjalise materjalina ning teiseks seltsitegevus. Eelmine kaksaastak (2013-2015) oli trükiste osas viljakam – ilmus mitmeid spordiajaloolisi raamatuid meie osakonna liikmete töö tulemusena. Arvasin selle uue hooaja hakul, et seekord ei saagi midagi olulist eelmisele perioodile vastu panna, kuid just nüüd, selle aasta teises pooles on mitmeid märkimisväärsed tulemusi.

Meie osakonna kõige uuem liige, Eduard Tinn, tõi liikmeskonda astudes kaasavarana kaasa väga mahuka teose “Lurichi jälgedes. Eesti sport tsaariajast kuni tänapäevani”. Siinjuures kasutan võimalust tunnustada tuntud kultuuri-tegelast ja spordifanaatikut ning funktsionääri suure töö eest raamatu üllitamisel, aga ka selle eest, et ta astus meie liikmeskonda. Eduard Tinni teos ei pretendeeri Eesti spordi üldajaloo käsitleseks, vaid koondab autori nägemusi Eesti spordist läbi nelja kümnendi ja esitab ka uuemaid mõtteid Eesti spordist.

Mõni aasta tagasi sai suure saavutusega hakkama Henno Linn, kui ilmus tema koostatud ja kirjutatud Eesti politsei spordi ajalugu. Nüüdseks on Hennol valmis uus suurteos: praeguseks on praktiliselt kaante vahel spordiühingu Dünamo Eesti osakonna ajaloo esimene raamat. Suur tunnustus ka temale. Mehel on enesel initsiatiivi tema üles võtta ja see tulemuseks vormistada.

Ning kolmaski paksukaaneline on kohe-kohe valmimas. Tõsi, esitus jääb uue aasta algusesse. Eesti ujumine saab oma uuenenud ajalooraamatu, eelmine ilmus üle poole sajandi ehk 54 aastat tagasi. Tõsi, koostaja ja põhiautor Deivil Tserp ei ole meie liige (ehk on nüüd põhjust ka astuda), kuid tema suurim abimees ja kaasautor, ujumise ajaloo parim tundja Toivo Viilep, on meie oma mees. Suur tunnustus temalegi.

Eesti spordikirjanduse ikoon – iga-aastane tulemuste raamat ehk aastaraamat on sündinud ka meie liikmete kaasabil. Viimaste aasate raamatusse on meie osakonna liikmetest panustanud Jaan Ahi (jähoki), Toivo Viilep (ujumine), Erlend Teemägi ja Rein Järva (aastaring). Kõvakaanelistest praegu rohkem ei meenuki, küll on aga meie inimesed teinud käsikirjalisi uurimusi. Tõstaksin esile meie vanima ja ühe aktiivsema liikme Uno Aava mahukat uurimust

tehniliste spordialade NSV Liidu rahvaste spartakiaadidest. Siinkohal tunnustus Uno Aavale veel selle eest, et ta on suutnud seltsi liikmeskonda juurde haarata mitmeid uusi liikmeid, nii et meil on tekkinud isegi nii öelda mitteametlik automotosektsioon osakonna sees. Kindlasti peab ära märkima Jaan Ahi uurimust teemal “Eesti jäähoki koondmeeskonna mängus ja mängijad ajavahemikus 1937-2015”, mis pälvis Eesti Spordimuuseumi teatmematerjalide kogumise võistlusel 2016. aastal uurimistööde kategoorias I koha. 2016. aastal oli samal võistlusel veelgi äramärgitud uurimusi. Elulugude kategoorias jagasid II – III kohta Merike Rõtova ja Hillar Karm vastavalt uurimuste eest “Tatjana Fomina teel tippu” ja “Võrkpallikohtunik Mati Koorep”. Mälestuste kategoorias sai I koha Erlend Teemägi töö eest “Meenutades Paul Kerest: Keres maleajakirjanikuna”.

Nüüd jõuan kokkuvõttes nende uudisteni, mis tulevad Tartust ja ei ole kahjuks meie põlvkonnale rõõmsad. Need seonduvad meie nn peakorteriga ehk Eesti Spordimuuseumi muutusega ehk saamisega sihtasutuseks Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumi nime all. Tegu ei ole pelgalt nimemuutusega, muutumas on ka sisu. Varasemast maksumaksja kulul ülalpeetud kultuuri ja mäluasutusest tahetakse muuseumi nõukogu eestkostel teha üha enam omatulu teeniv asutus, mis paneb peamise rõhu muuseumi atraktiivsuse tõusule. Kokkuvõttes – majja tulev ja sealt lahkuv inimene ei peagi midagi väga kahe kõrva vahele talletama, kuivõrd nautima emotsioone kinniste seinte vahel vabaviskeid visates või jalgpalli togides. Noori see küll vast tõmbab, kuid kas maja kui spordikultuuri mäluasutus oma funktsiooni sellega täidab, on küll kaheldav. Struktuurimuutus on toonud tagasilööke ka muus. Tulles nüüd tagasi mu eespool nimetatud ajalooliste teatmematerjalide kogumise võistluse juurde, siis näiteks 2017. aasta tulemusi ei ole muuseumis siiani selgitatud ilmselt põhjusel, et seda ei peeta enam oluliseks. Nonsenss! 40 aasta jooksul, pakun, tuhanded uurimusleheküljed Eesti spordi möödanikust arhiiviriiulitel kajastavad just meie riigi spordi(kultuuri) ajalugu. Kui see pole oluline, mis siis veel. Seega, 2017. aasta uurimistööde tulemusi ma teile kahjuks teatada ei saa.

Julgen seostada Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumi nimega veel ühte möödunud perioodi miinuspoolt. Kui kaks aastat tagasi olime optimistlikud Eesti Spordi üldajaloo koostamise käivitamise üle ja autorid asusid innuga tööle, siis täna oleme fakti ees, kus töö on seiskunud. Esimene tagasilöök tekkis esimese projektijuhi ülepaisutatud finantseerimise numbrite tõttu, mispeale ta taandati ja juhtimise võttis üle Eesti Spordimuuseumi juhtkond, seda paraku lühiajaliselt. Nüüd juba üle aasta on praegune uus Spordi- ja Olümpiamuuseumi juhtkond, kelle ülesandeks jäi projekti edasijuhtimine, olnud passiivne ja praktiliselt on töö seiskunud. Sellest on väga kahju, meil seda enam, kuna, teile meeldetuletusena, oli just Tallinna osakond üldajaloo koostamise initsiaator. Nüüd siis oleme fakti ees, kus kolme kuu pärast 100-ndat juubelit pidaval kultuurriigil on veel siiani

puudu kultuuri teise alussamba, kehakultuuri ja spordi ajaloo üldkäsitus monograafia näol.

Seltsitegevusest. Tallinna osakonna inimesed on kahe aasta jooksul kord kuus kokku saanud 18-l korral. Kokkusaamise eesmärk on olnud kolmekülgne. Esiteks vanem põlvkond, nagu me oleme, soovib omavahel suhelda. Teiseks oleme oma kutsega meie õhtutel meeles pidanud endisi tuntud sportlasi, andes neile mõista, et neid pole unustatud. Ja kolmandaks oleme ära kuulanud kas siis külaliste või oma inimeste uurimustööde esitlusi. Isiklikult oleksin seda viimast – uurimustööde esitlust – soovinud rohkem kuulata, paraku on seda meie õhtutel vähem olnud. Minu üleskutse teile jääb jõusse – kuigi paljudel füüsiline tervis juba lonkab, siis ometi kel vähegi vaimne tervis korras on, võiks mingi uurimusega tegeleda. Ma arvan, et teemasid, millega tegeleda, oleks piisavalt.

Meenutame, kes meil kahe aasta jooksul külas on käinud. Kronoloogilises järjekorras: spordijuht ja iluvõimlemistreener, noorpõlves ka purjetaja Velju Rammo; 2016. aasta kui maleaasta sissejuhatuseks Paavo Kivine, kes oli maha saanud raamatuga Paul Keresest; siis endine autosportlane Urmo Aava; temale järgnevalt endised pallimängijad Anu ja Aleksandr Karavajev; Tõnu Lepik seoses 50 aasta möödumisega Euroopa sisemeistriliit; olümpiavõitja Mait Riismann käis tutvustamas oma autobiograafilist raamatut “Veepallur”, mis pälvis ka Georg Hackenschmidt nimelise raamatuauhinna kui Eesti 2016. aasta parim spordiraamat; seejärel rääkis Merike Rõtova oma suguvõsas väljakujunenud maledünastiast.

Uut hooaega 2016/17 alustas meil Raul Rebane, kes rääkis OM-i olevikust ja tulevikust, samuti spordiajakirjanduse rollist. Eesti lauatennisel täitis 2016. aastal 90 aastat – sel puhul astus üles meie oma mees Taago Puntso. Üllatuskülaline oli endine võrkpallur Gennadi Pentikainen, kes ühena vähestest spordimeestest on jõudnud usu ja kiriku juurde. Jaanuaris meenutasime 100. sünniaastapäeva puhul meie seltsi auliiget Eugen Piisangut, külas oli ka poeg Erkki Piisang. Seejärel oli meie ees mees nagu orkester – Toivo Asmer, auto ja motomees, ärimees, poliitik ja ka muusik. Ellen Liik kui Eesti võrkpalli “grand old lady” jagas omi mälestusi. Edasi kutsusime rääkima talendi Vello Vaheri ning eelmise hooaja lõpetas meil eriti hõrdasüdameline mees, endine viievõistleja Savva Štork.

Käimasoleva hooaja alustuseks tegi suurüllatuse Eduard Tinn, nüüdseks juba ka meie liige, kes esitles oma 300 leheküljelist spordiraamatut ning kuu aega tagasi kuulasime väga hea mäluga endist mailerit Peeter Varrakut. Ning täna saame teada Henno Linna suu läbi verivärskest spordiühingu Dünamo raamatust.

Osakonna aktiiv ehk juhatus oli möödunud perioodil seitsmeliikmeline: Uno Aava, Henn Karits, Hillar-Heiti Karm, Valeri Maksimov, Erlend Teemägi, Viive Reesar ja Rein Järva. Juhatuse koosoleku sildi all saime kokku neljal korral,

rohkem oli omavahelist suhtlust seltsipäevadel ja muudel sportlikel üritustel. Kõik juhatuse liikmed olid väga tublid, siinkohal neile suur tänu tehtud töö eest. Täna ka kõiki osakonna liikmeid aktiivse osavõtu eest seltsiõhtutel ja muudel üritustel. Jõudu ja tervist kõigile seltsikaaslastele eesti spordi ajaloosalvede täitmisel. “

26 kohalolnud seltsiliiget olid räägituga päri ja järgnenud valimistel otsustas, et järgmised kaks aastat jätkab osakonna esimehena Rein Järva. Rõhutati, et Rein on 16. aastat olnud kindla käe ja sõnaga juhirollis, tema juhtimisstiili lattu on väga kõrgele seatud, nagu korvirõngas maast (3,05), milleni antud hetkel arvati küündivat ainult teda.

Osakonna rahalisest seisust andis ülevaate Viive Reesar, kellega koos valiti uude juhatusse Uno Aava, Tõnu Jago, Hillar-Heiti Karm, Valeri Maksimov ja Erlend Teemägi.

Õhtu teises pooles tutvustas Henno Linn koos abikaasa Tiinaga (*pildile jäänud koos Rein Järvaga*) trükisooja väljaannet – „Eesti Dünamo ajalugu. 1. raamat“. Teos on mahukas (520) ja pildirohke, ülevaatega Dünamo loomisest, juhtimisest-haldamisest, 16 spordikuulsuse persoonilooga. Raamatu teise osa ilmumine jääb aastasse 2018.

KOOS OLI TÄISKOGU *Hillar Karm*

28. novembril kogunes Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumi raamatukogu saali Eesti Spordiajaloo Seltsi aruande-valimiskoosolekule 37 seltsi tegevliiget ja seega oli kvoorum koosoleku alustamiseks olemas. Peale ESAS esimehe Enn

Mainla avasõnu valiti koosoleku juhatajaks Daimar Lell ja protokollijaks Hillar Karm.

Kõige pealt sai sõna Enn Mainla, kes andis ülevaate Eesti Spordiajaloo Seltsi juhatuse tegevusest aruandeperioodil 28.11.2015 kuni 28.11.2017. Aruanne allpool pisut kärbituna:

„Seltsi juhatuses tegutsesid esimehe kõrval aseesimehena Tallinna osakonna juht Rein Järva ja liikmetena Hillar-Heiti Karm, Helle Artel ja möödunud aasta augustini Siim Randoja, siis asendas teda Aare Oja. Endises tuttavas koosseisus revisjonikomisjon Mai Luik, Endla Peets ja Aime Tobi on jälginud selle toimetamise seaduse raames püsimist. Seltsi raamatupidamise aastaaruande koostamisel on juba palju aastaid appi tulnud Spordimuuseumi eksraamatupidaja Hilja Nõmmoja.

Seltsi nimekirjas seisis kaks aastat tagasi täpselt samapalju liikmeid kui praegu, seega tänase päeva seisuga on seltsi liikmete arv 136 liiget (neist 131 tegevliiget). See tähendab, et kaotused on kenasti korvatud, aga kasvu kahjuks pole. Nimelt seltsist on välja astunud 3 ja kahjuks sellel kõige maisemal põhjusel on ka kaotusi – oleme igavikuteele pidanud saatma 11 seltsikaaslast: Ülo Lindpere, Kalev Pensa, Ants Promet, Marion Piisang, Evald Mäepalu, Arved Oksaar, Selma Multer, Lembit Koik, Agnes Sirkel, Gustav Kiristaja, Tõnu Sõlg. Jääme neid meenutama tänutundes. Seltsiga on aruandeperioodil liitunud sama arv – 14 uut liiget, lisaks eelmistel kokkusaamistel tutvustatutele (Selma Multer, Marchella Lepp, Viktort Saaron, Helgi Pensa, Henn Hallik, Ago Mikussaar) veel Ants Lindre, Kalle Allik, Tõnu Jago, Toomas Berendsen, Mait Luha, Peeter Böckler, viimasel poolaastal Enn Kivisaar ja Eduard Tinn.

Juhatus pidas regulaarselt vajalikel puhkudel nõu, kuid seda kaasajale kohaselt enamasti elektroonilisel teel või arutati probleeme ka telefonitsi. Kahel suvel on saadud küsimusi arutada vahetult vabamas õhkkonnas – nimelt on Rein Järva oma suvekodus Kassaris aktiivi võõrustanud. Esimehena olen tundnud tõhusat tuge kolleegidelt juhatuses, kes on alati olnud valmis kaasa mõtlema, kaasa lööma kõigis ettevõtmistes.

Nüüd siis lühidalt tegevusest.

Aruandeperioodil on täiskogu koos käinud, nagu ikka, poole aasta järel, seega tänane on neljas kord. Maikuiste koosolekute põhieesmärk on olnud majandusaasta aruande kinnitamine, millele eelmisel aastal lisandus spordimuuseumi asutaja ja seltsi esimese auliikme Aksel Tiigi 95. sünniaastapäevale pühendatud võimlemisteemaline koolituspäev, kus meenutuste kõrval andis Eesti võimlemisorganisatsioonist hea ülevaate Viktor Saaron. Sellel aastal toimus maikuune koolituspäev värskest avatud uues arhiivihoones Nooras.

Aasta tagasi kaasnes üldkogu koosolekuga seltsi XI konverents, kus räägiti NSVL rahvaste suvespartakiaadidest ja seal sigines ka mõte hakata seltsi konverentse iga-aastaselt seltsi sünnipäevadel läbi viima ja täna õhtupoolikul saabki see teoks, kell 13.00 hakkame kuulama ettekandeid NSVL talispartakiaadidest.

Nagu ikka, toimusid traditsioonilised kolmapäevased seltsirahva kokkusaamised spordimuuseumis, kus seltsi korraldamisel on läbi viidud ajaloopäevi. Nendel nn seltsipäevadel, mis sugugi ei tähenda, et saalis istuvad ainult seltsi liikmed, sest on ju need ajaloopäevad mõeldud avalikkusele ja toetama spordimuuseumi spordiajaloo meenutamisel ja talletamisel. Selle kahe aasta jooksul on saali ees seisnud mitmed tuntud spordiinimesed, kellest te olete saanud ülevaate Teataja vahendusel. On meenutatud ka neid, kes ise enam tulla ei saa, 100. sünniaastapäeva puhul malesuurmeistrit Paul Kerest, suusatreenereid Erna ja Herbert Abelit, legendaarset kergejõustikutreenerit Fred Kudu. Kokku kahe aasta jooksul on see päris muljetavaldav seltskond.

Tallinna osakonna klubiõhtutel oli samuti huvitavaid kohtumisi, kuid nagu oleme kokku leppinud – kaasaruande korras räägib pealinnas toimunud osakonna esimees Rein Järva ise lähemalt.

Aruandeperioodi jääb kaks suvekooli Madsa spordibaasis, kus me leidsime Vaibla kõrvale uue lahke vastuvõtuga koha. Möödunud aastal haris kuulajaid kohalike spordibaaside arengulugudega Tehvandi, Kääriku ja Madsa baasidega otseselt seotud inimesed, vastavalt Kristjan Karis, Avo Orav ja Raido Mägi. Selle aasta augusti algul jagas oma vaateid spordile olümpiavõitja Jaak Uudmäe, ka pakkusid suurt huvi kriisinõustaja Tiina Naarits-Linna esitatud arutlus generatsioonide mõtlemise ja käitumise erinevustest. Üle paari aasta oli jällegi kohal Soome sõsarseltsi esimees Heikki Roiko-Jokela, kes seekord koos ajalootudengist poja Tapioga käsitlesid Soome-Eesti spordisuhteid Eesti taasiseseisvumise perioodil.

Regioonidest väärrib jätkuvalt esiletõstmist Pärnu, kus ajaloopäevade korraldamisega on jõutud 22. järjenumbrini. Viimastel aegadel on korraldamise raskus peamiselt olnud Heldor Kääratsi ja Priit Neeme õlul, keda usinasti on toetanud ka meie juhatuse liige Helle Artel jt. Nagu Pärnu ajaloopäevadel traditsiooniks saanud, peeti meeles auväärseid juubilare ja meenutati aasta jooksul meie seast lahkunud Pärnumaa tuntumaid sportlasi. 21. päevale andis sisu Kerese-aasta – suurmeister Kaido Külaots rääkis Kerese loomingust oma maletajatee kujundajana ja lõpuks andis ka simultaani Pärnu maleparemikule, pärnakast kunstnik Riho Luuse rääkis juubelimargi ja -mündi saamisloo, huvitavaid meenutusi oli teisigi. Tänavu veebruaris 22. päeval austati 95-aastast multitalenti Henno Seppa, kes on ka palju teinud ajaloomaterjalide kogumisel ja ka tutvustamisel ja seegi kord olid väljas tema kogust pärinevad eksponaadid. Teine päeva pool oli pühendatud jalgrattaspordi ajaloole Pärnumaal.

Seekord saab tunnustussõnu lausuda ka Viljandi aadressil, kus kohalik spordihing Ilmar Kütt korraldas mälestuspäeva legendaarse Mulgimaa spordimehe Elmar Ardma 100. sünniaastapäeva tähistamiseks. See oli siis 10. kord viljandlastel kokku tulla ajaloopäevale.

Ka seekord on spordiajaloo seltsi liikmed tegevad olnud veel paljudes spordiajaloolistes ettevõtmistes, mida küll selts otse ise ei korraldanud, kuid mis seltsi liikmete aktiivsel toel ja osalusel teoks said. Siinkohal paitab eriti silma

agara organisaatorina Jaak Valdre, kes meie seltsi liikmena veab ka oma ellukutsutud spordiajaloo klubi Alfredit, mis nagu nimigi viitab, tegeleb põhiliselt tõstmise ajalooga. Siit ka mitmete nimekate tõstjate tähtpäevade tähistamised ja nende haudade korrastamised: 2016 tõstjad Johannes Toom ja Gustav Ernesaks 120, 2017 tõstjad Kaljo Raag ja Jaan Kikkas 125, raskejõustiku isa Gustav Boesberg 150.

Siia ritta sobib ka alles hiljutine, 30. septembril Tartus, Lydia hotelli sündmuskeskuses toimunud seminar „Sport minus ja minu ümber“, millega seltsi auliige, pikaaegne spordimuuseumitöötaja Aime Pärnakivi tähistas 50 aasta täitumist tööl muuseumimaastikul. Seminari läbiviimisel oli otsene osaline ka meie selts.

Tähelepanelikke kuulajad oli spordimuuseumi raamatukogu saal täis

Jätakuvalt on ESAS püüdnud olla Eesti Spordimuuseumi koostööpartneriks traditsioonilistel teatmematerjali kogumise võistlustel, mis eelmisel aastal kandis 39. järjenumbrit. Nagu varemgi, olid siis edukad meie liikmed: omas vallas kolme parema hulka jõudsid Jaan Ahi, Jaak Valdre, Valter Lenk, Merike Rõtova, Hillar Karm, Erlend Teemägi ning ära märgiti jällegi ka Nora Kuti panus. Kes ootavad aga nüüd minult tänavu lõppenud 40. võistluse kokkuvõtteid, neile ei oska ma praegu muud öelda, kui et kahjuks pole uuenenud Spordi- ja Olümpiamuuseum selleni veel jõudnud ja ka uus võistluski siiani välja kuulutamata, mis paneb muretsema, et kas see ongi ühe 40-aastase traditsiooni hääbumise märk?

Regulaarselt ilmuvat seltsi Teatajat koostas ja toimetas endiselt Enn Mainla tavapäraselt rütmis, mis tähendab 8 numbrit, so numbreid 76–83, mis

kokku annab ka seekord paraja raamatu mõõdu välja – 228 lehekülge, sama palju kui kaks aastat tagasi, seega uus rekord jäi sündimata.

Spordiajaloosõbra raamaturiiulisse on meie liikmete töö tulemusel jõudnud ka sellel perioodil nii mõnegi sisukas väljaanne. Muidugi oli ka seekord kaheks selliseks raamatuks „Spordi aastaraamat“, vastavalt 2015. ja 2016. aasta kohta, mille väljaandja rollis oleva Spordikoolituse ja -teabe sihtasutuse seltskonnas on koostajate hulgas ka meie liikmed Aare Oja ja Matis Song, kuid abilistena on tegevuses olnud veel mitmeid seltsi liikmeid.

Mitu automotosporti käsitlevat trükist on kokku seadnud Aare Arula. Jõudi 70. juubelitrukise pani kokku Tiit Lääne, temalt ilmus ka „Musta patsiga mees: mõrvatud maailmameister Saul Hallap“. Jaak Valdre raamatul „Eesti tõstesporti ajavaod“ olev number I annab tunnistust, et tuleb järg. Ja seda seltsikaaslaste kirjatööde nimekirja võiks jätkata, aga eks kindlasti seda täiendab Rein Järva.

Eelmise aruandekoosolekul meie suurima murekoha – Eesti akadeemilise spordiajaloo koostamise küsimuses nentisime, et lootusrikkal alanud projekti peale hakkavad kogunema tumedamad pilved. Nüüd teame, et need olidki äikesepilved, kust ka piksenooli sähvatas ja kujunema hakanud struktuuri laiali kõrvetas. Vahepeal paistis korra ajaloopaknas valgusekiir sporditeabe sihtasutuselt jämedama otsa nihkumisega spordimuuseumi majja, kuid muuseumi viimine üle sihtasutuseks on siingi kardina ette tõmmanud. Mis moodi ja kunas seda kardinat kergitada mõeldakse, pole muuseumi poolt täpsemalt avaldatud, kuid kuulda on olnud, et mõtet maha maetud pole ja ajalooraamat ikka kunagi tuleb.

Jõudu mööda on edendatud välissuhtlust. Suvekooli välisesinejast oli juttu, kuid käidud on ka kaugemal teisel pool piiri. Maailma spordiajaloolaste katusorganisatsiooni ISHPES 17. kongressil Pariisis 2016. aastal suvel ja 18. kongressil Aleksandrias 2017. aasta aprillis esinesid ettekannetega meie seltsist Daimar Lell ja Enn Mainla. Viimane käis selle aasta märtsis ka põhjanaabrite korraldatud maailma suusajaloo konverentsil Jyväskyläs, kus rääkis eestlaste õpipoisiaegadest Lahti 1938. aasta maailmameistrivõistlustel. Samalaadsel maailma talispordikonverentsil käis Daimar Lell juba 2015. aasta detsembris Austrias, Arlbergis, kus koos Kalle Voolaidiga tutvustati Otepää talispordimuuseumi ja uuriti võimalusi korraldada analoogne talispordikonverents tulevikus ka Eestis.

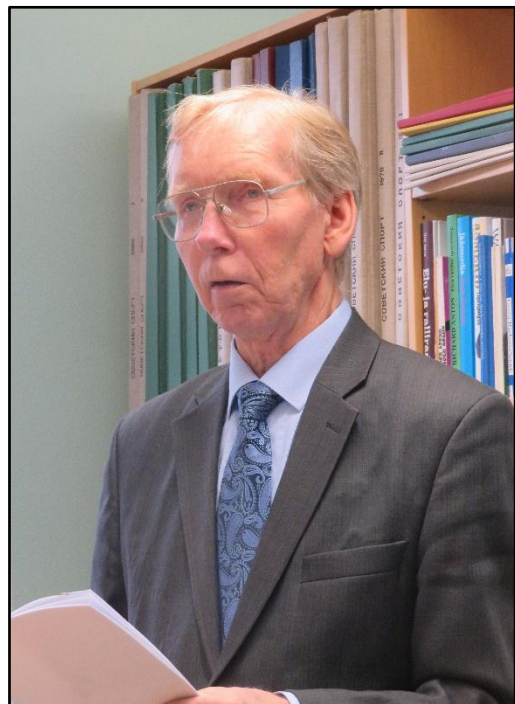
Oleme tänulikud meie seltsile katust, st peavarju pakkuvale Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumile, kes siiani on ikka tasuta lubanud seltsi asjaajamist oma majas korraldada ja spordiajaloo üritusi, kas või tänast konverentsi, läbi viia. Nüüd kahjuks kipub kaduma see arusaamine, et selts on muuseumi tiiva alt välja kasvanud, kuid mitte lahku kasvanud ühendus, kes taotleb samu eesmärke, koguda talletada ja tutvustada meie spordiajalugu toetades oma tegevusega otseselt muuseumi. Muuseum on teinud ettepaneku viia need suhted rahalisele alusele, mis väljendub 100-eurose kuurendi nõudes või selle korvamises seltsipoolse

vabatahtliku tööga museaalide esmasel kirjeldamisel igakuise normiga 100 museaali kuus. Selge on ju, et üüri 100 eurot kuus meie finantsid välja ei kanna, see ületab liikmemaksudest laekuva vähemalt kahekordselt ja Kulka toetused on ju juhuslikud ja pealegi tavaliselt 200-300 eurot sihtotstarbeliselt üritusteks. Siit küsimus: kas on ja kes on meie hulgas need inimesed, kes oleksid valmis sellele museaalide kirjeldamisele oma aega panustama ja ennast selle spetsiifilise tööga kurssi viima ning oma sellealaseid oskusi arendama, et selts suudaks antud normi üle hulga täita ja selts saaks muuseumi seinte vahel edasi kesta. (Siinkohal olgu märgitud, et jõulu eel jõuti siiski kompromissile – selts saab muuseumi seinte vahel edasi tegutseda ilma, et muuseum nõuaks seltsilt renti, kuid seltsil pole siis ka oma kindlat kontoriruumi kasutada. Selts saab oma materjale ladustada selleks eraldatud hoiupinnale ja seltsi asjaajamiste toimetamiseks saab kasutada mõnd parasjagu vaba uurijatele mõeldud ruumi. Loomulikult pole muuseumil endiselt midagi ka vabatahtlike abiliste vastu, kui neid peaks leiduma.)

Meeldiv muidugi, et Eesti Kultuurkapitali sihtkapitali uus koosseis on meie tegevust viimasel ajal pea iga kvartal märganud ja oleme pisut toetust saanud, kuigi küll vähem, kui oleme taotlenud. Aeg-ajalt on ka mitmed seltsiliikmed oma toetust jaganud eurode kujul ja siinkohal neile kõigile suur tänu. See on võimaldanud seltsi majandamist kenasti plusspoolele hoida, aga täpsemalt kuulete meie rahaasjadest revisjonikomisjoni ülevaates. Aga nagu ikka, tuleb selle aasta põhjalik finantsasjade aruanne majandus- aasta aruande kinnitamisel maikuus.

Lõpetuseks tänan kõiki seltsikaaslasi, eriti juhatuse liikmeid, kellega koostöö on meeldiv olnud. Jääb üle soovida kõigile seltsikaaslastele tervist ja jaksu spordiajaloo talletamisel!“

Kaasaruandeks sai sõna Rein Järva (pildil) Tallinna osakonna tegemistest ülevaate andmiseks, kus ta sisuliselt kordas juba osakonna koosolekul ettekantut (vt eespool lk 8–12). Seejärel andis revisjonikomisjoni esinaine Mai Luik hinnangu seltsi majandusseisule, mida ta pidas kõigele raskustele vaatamata rahuldavaks.

Nagu seltsi sünnipäevadel on saanud traditsiooniks, valiti ka seekord seltsi juhatuse ettepanekul uus auliige, kelleks sai koosoleku üksmeelsel otsusel **Merike Rõtova**. Tunnustuseks tehtu eest said kiidutunnistuse **Uno Aava, Henno Linn** ja **Eduard Tinn**. Seltsielus aktiivse kaasalöömise eest said seekord tänukirja **Rein Järva, Daimar Lell, Mai Luik, Valeri Maksimov, Jaan Roomets** ja **Toivo Viilep**.

Seejärel tutvustas Daimar Lell (*pildil*) ESAS-i kodulehte, millele saamiseks tuleb internetti sisestada: www.esas.ee. Kodulehelt leiab andmeid seltsi kohta, uudiseid ja kroonikat, informatsiooni ürituste kohta jm. Koosoleku ettepanekul lisatakse ka liikmete nimekiri. On plaanis edaspidi ka Teataja täielikult üles riputada. Lehele oodatakse kaastöid aadressil: spordiajalooelts@gmail.com.

Koosolek andis uuele juhatusle üksmeelselt volitused seltsi põhikirja korrigeerimiseks punktide 5, 6, 10 ja 16 osas. Põhikirjast otsustati jätta välja toetajaliikme staatus, kuid lisada, et liikmeks võib astuda ka juriidiline ühendus.

Vastavalt ESOM muutunud seisukohtadele jäetakse välja tasuta muuseumikülastuse õigusele viitav punkt 16f.

Koosoleku lõpetas uue koosseisu valimised. Praktiliselt ühehäälselt valiti järgmiseks kaheks aastaks ESAS esimeheks tagasi **Enn Mainla**, tema kõrvale juhatusse tagasi **Rein Järva**, **Hillar Karm**, **Aare Oja** ja uue liikmena **Enn Hallik**. Revisjonikomisjonile anti üksmeelselt volitused jätkata samas koosseisus, so **Mai Luik**, **Endla Peets** ja **Aime Tobi**.

KONVERENTS TALISPARTAKIAADIDE TEEMAL

28. novembril jätkus päev pärast väikest vaheaega Eesti Spordiajaloo Seltsi XII konverentsiga teemal „NSV Liidu rahvaste talispartakiaadid“. Põhjuse selleks andis ainuüksi see fakt, et I talispartakiaadist oli möödunud juba 55 aastat ja viimane aeg oli meenutada neid kaugeid aegu, mis nii või teisiti on jätnud jälje tänase päeva sporti.

Esimese ettekande „Eesti esinemisest NL rahvaste talispartakiaadidel 1962–1990“ tegi **Mai Luik**, kes andis ülevaate kõigist seitsmest talispartakiaadist rõhuga esimesele, millest ta ise suusatajana osa võttis. Järgmine sõnavõtja **Anne Vasarik** meenutas II talispartakiaadil toimunud mäesuusavõistlusi Terskoli mägedel. Samal talispartakiaadil alustas ka **Jüri Voodla** oma suusasõite, kuid temal oli meenutada juhtumusi ka kolmanda ja neljandagi talispartakiaadi murdmaaradadelt. Laskesuusataja **Matti Kanepi** ettekande pealkiri „Püssiga talispartakiaadidel Miassis ja Sverdlovskis“ viitab sellele, et tema esimene võistlus selles konkurentsisis oli hoopis Vene NFSV talispartakiaadil, mis 1970. aastal asendas üleliidulist talispartakiaadi. Kui Matti Kanep käis seejärel ainult veel III üleliidulisel talispartakiaadil, siis teine laskesuusataja Matti, **Matti Paavo** spordikarjäär kujunes pikemaks – ta jõudis ära käia lisaks kolmandale ka neljandal

Mai Luik saali ees ettekannet pidamas

Anne Vasarik

Matti Kanep

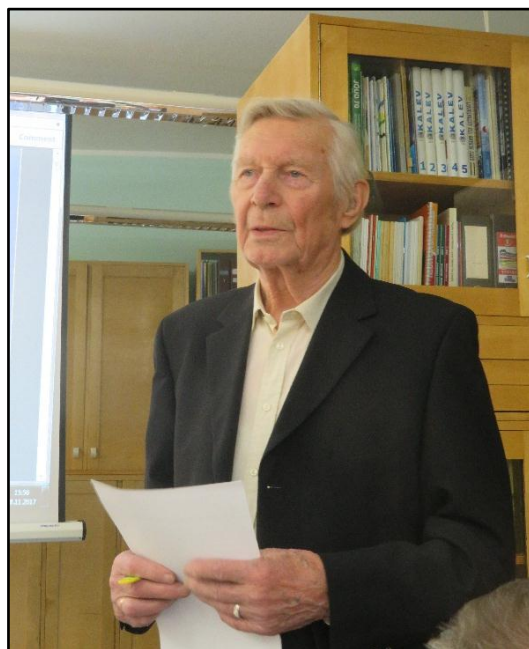
Matti Paavo

ja viiendalgi talispartakiaadil ning vahepeal ka I sõjalis-tehniliste spordialade talispartakiaadil 1977. aastal, mille Otepääl peetud laskesuusavõistlustel kuulus ta võidukasse Eesti teatekolmikusse. Oma esimest talispartakiaadikogemust juuniorina meenutas **Ruth Šmigun**, kes siis veel Rehemaana jõudis III talispartakiaadil 5 km distantsil spartakiaadikullani. Täiskasvanute konkurentsivõim IV ja V spartakiaadil enam nii hästi ei läinud. Sõjalis-tehniliste spordialade harrastajad said alles 1977. aastal oma esimesel talispartakiaadi, mida meenutas **Uno Aava**. Viimast viite NSVL rahvaste talispartakiaadi spordiametniku pilgu läbi võrdles oma ettekandes **Sven Kolga**. Konverentsi lõpetas kahel viimasel talispartakiaadil käinud **Jaanus Teppani** meenutus, kellel VI spartakiaadil jäi 50

km distantil medalist pisut puudu (4 koht), kuid VII spartakiaadilt tuli tagasi teatehõbedaga.

Ruth Šmigun

Uno Aava

Sven Kolga

Jaanus Teppan

ILMUS DÜNAMO AJALUGU

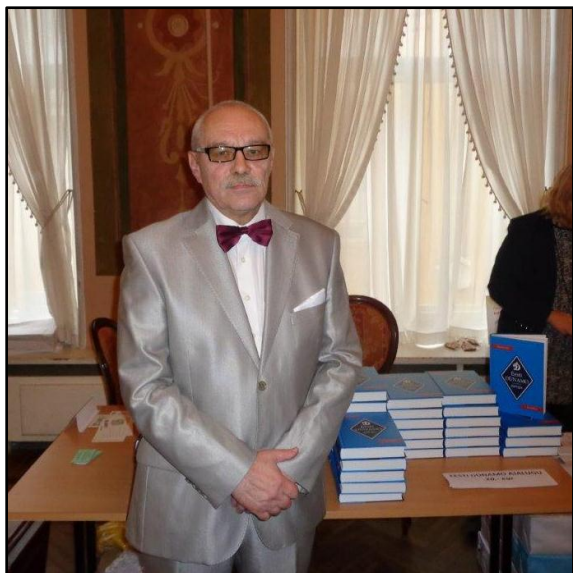
4. detsembril kogunes kaugelt üle saja spordisõbra, enamus nende hulgas omaaegse spordiseltsiga Dünamo seotud inimest, Tallinna Õpetajate Majja, et osa saada värskelt ilmunud Henno Linnu raamatu "Eesti Dünamo ajalugu. I raamat" esitlusest.

Esitluse eel toimus nimekate dünamolaste vastuvõtt, kus olümpiavõitjaid Aavo Pikkuusi ja Erika Salumäed, kolmekordset maailmameistrit Matti Jõge jt tiitlivõistlustelt medaleid kogunud tervitasid raamatu autor Henno Linn, ES Põhjakohtas juht Urmas Saaliste ja Dünamo viimane juht Ivar Hallop. Kõigile kingiti värske trükis, kuhu sai üksteiselt kohe ka autogrammi raamatusse võtta, ka tehti nii mõnigi seda kokkusaamist meenutama jääv foto.

Grupp vastuvõtul osalejaid on seadnud end ritta ühispildile

Kell 12 kogunes rahvas saali. Esinduslikku trükist tutvustasid raamatu autor Henno Linn (*vasakpoolsel pildil*) ja toimetaja Tiina Linn-Naarits (*parempoolsel pildil*) ning sõna said ka mõned raamatu tegelased.

Esitletud raamatus antakse sõnas ja pildis ülevaade spordiorganisatsiooni tegevusest ja dünamolaste kordaminekutest. Aastaülevaadete vahel on Eesti «Dünamo» silmapaistvaimate sportlaste eneseületamise lood. Avaldatakse maailma sporditippu tõusnud kuueteistkümne Eesti dünamolase persoonilood,

Sõna said (vasakult) EOK asepresident Jüri Tamm, kahekordne olümpiavõitja Erika Salumäe ja vanema põlve dünamolane Heldur Tuulemäe

kellest pooled olid ka esitlusel kohal. Tutvustatavad autahvliisportlased on: maadleja Johannes Kotkas, käija Bruno Junk, kümnevõistleja Uno Palu, ujuja Ulvi Voog, kirimaletaja Tõnu Õim, tennisist Toomas Leius, laskur Matti Jõgi, vibulaskur Virve Holtsmeier, vehkleja Georgi Zažitski, kõrgushüppaja Jüri Tarmak, maanteerattur Aavo Pikkuus, jahilaskur Urmas Saaliste, trekirattur Erika Salumäe, laskesuustaja Kaija Parve, sõudja Jüri Jaanson, kahevõistleja Allar Levandi. Üllatusi spordiajaloo huvilisest lugeja jaoks jätkub. Raamatu lõpus on Eesti dünamolaste spordisaavutuste statistika.

Esitlus lõppes võimalusega värskelt soetatud raamatusse korjata nii mõnigi spordikuulsuse autogramm.

DÜNAMO RAAMATU ESITLUS KA TARTUS

Kaks päeva peale raamatu „Eesti *Dünamo* ajalugu: I raamat“ esmaesitlust Tallinnas olid 6. detsembril Tartus Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumis autor Henno Linn ja toimetaja Tiina Naarits Linn. Räägiti üle raamatu saamislugu ja sisu. Kuulajatele muidugi pakkus kõige suuremat huvi need seni avalikuse eest varjul olnud seigad, mis autoril õnnestus nüüd lagedale tuua. Kas või see, miks esidünamolane Johannes Kotkas ei lubanud endast kirjutada autobiograafilist raamatut. Või kuidas kuulitõuke Euroopa meistrist Arnold Viidingust üks esimesi dünamolasi sai.

Põnevad juttu jätkus üle tunni ja siis said endale soodsalt raamatu muretsenud kuulajad sellesse ka autori autogrammi võtta.

Raamatu väärtust tõstab ka see teadmine, et teos on arvatud Eesti Vabariik 100 kingituste hulka.

Raamatu autor Henno Linn ja toimetaja Tiina Linn-Naarits spordimuuseumis

MART SEIM SPORDIMUUSEUMIS

Laupäeval, 16. detsembril oli Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumi teemapäeval külas Eesti vägilane Mart Seim koos treenerist isa Alar Seimiga.

Kõigest nädala eest, 2017. aasta maailmameistrivõistlustel Anaheimis püstitas Mart Seim kolm Eesti rekordit ja sai meeste üliraskekaalus (+105 kg) viienda koha. Neil võistlustel rebis ta 191 kg ja tõukas 253, mis andis kogusummaks 444 kg. Tõukamises teenis Seim nn väikese hõbemedali.

Muuseumis testiti tõstja teisi sportlikke võimeid näituse „Kõik mängu!“ atraktsioonidel. Eriti huvipakkuvaks perepäevast osavõtjatele kujunes vestlusring, kus muuhulgas sai ka teada mida päriselt süüa, et nii tugevaks saada. Loomulikult tuli juttu treeningutest ja võistlustest, plaanidest lähemaks ja kaugemaks ajaks.

Lõpetuseks sooviti, et kang ikka mehele alistuks ja alati pea kohale kerkiks ka kõige suurematel jõuproovidel.

IN MEMORIAM

GUSTAV KIRISTAJA

15.11.1928 – 9.10.2017

Värviküllasel sügispäeval lahkus meie seast kuuel korral Eesti meister kroonitud süstamees Gustav Kiristaja.

Võrumaalt pärit nooruk alustas sportimist Võru Tööstustehnikumi õppides ja jätkas ka Tallinnasse TPI-sse õppima siirdununa. Aerutamise juurde jõudis ta 1955. aastal Harku sõudebaasis Vassili Müürioru juhendamisel. Juba järgmisel aastal kuulus ta Eesti koodisesse I rahvaste spartakiaadil, kus parimaks tulemuseks jäi neljasüstal 4. koht.

Hiljem juhtis Gustav Kiristaja aerutamissporti kogu Eestis aerutamisföderatsiooni presiidiumi esimehena (1959-1963) ja oli hinnatud aerutamiskohtunik.

Ajaloohuvi süvenedes ühines ta 2003. aastal Eesti Spordiajaloo Seltsiga. Tervise halvenedes harvenesid vanahärra osavõtnud seltsiõhtutest kuni surm 9. oktoobril need lõplikult katkestas. Puhka rahu, kallid sõber!

Seltsikaaslaste nimel Viive Reesar

TÕNU SÕLG

19.06.1936 – 28.10.2017

Meie hulgast on lahkunud vabariigi ulatuses tuntud kergejõustiklane, treener ja kohtunik, Eesti Spordiajaloo Seltsi liige 2007. aastast Tõnu Sõlg.

19. juunil 1936. aastal Tallinnas sündinud Tõnu tõi spordi juurde Tallinna Elektromehhaanika Tehnikumis õppides tunnustatud treener Olav Karikosk, kes nägi temas tulevast head keskmaajooksjat. Jooksjat Tõnust ei saanud, vaid Tartu Ülikooli kehakultuuri õppima läinuna sattus ta veel tuntuma kergejõustiku-treeneri, Fred Kudu, käe alla, kes avastas Tõnus hea hüppevõime ja tegigi temast hea kaugus-, kõrgus- ja kolmikhüppaja. Tõnu jõudis seitsmel korral Eesti meistrivõistlustel medalikolmikusse ja 4x110 m tõkkejooksus saavutas

ta 1958. aastal ka Eesti meistritiitli. Oma treeneritööd alustaski ta samal, 1958. aastal Viljandi spordikooli kergejõustikutreenerina. Tema käe all on harjutanud Igor Kurve, Toomas Savi, Mati Lall jt vabariigi tippu jõudnud kergejõustiklased. Hiljem töötas ta ka Viljandi koolides kehalise kasvatuse õpetajana ja viimati oli Tallinna Ehituskoolis (1996–2001) kehalise kasvatuse aja juhataja.

Palju aastaid võistlesime Tõnuga koos mitmesugustel võistlustel Eestis ja kaugemalgi, tegutsesime kohtunikuna, kus tal oli rahvuskategooria A litsents, tundsimme huvi spordiajaloo vastu ESAS liikmetena. 28. oktoobril sai tema teekond otsa. Puhka rahu, tore teekaaslane!

Seltsikaaslaste nimel Heldur Tuulemäe

HELKIV LABBI

6.08.1944 – 23.12.2017

Jõululaupäeva eel, 23. detsembril lahkus Toonela teedele meie seltsikaaslane Helkiv Labbi.

Helkiv Labbi on töötanud mehhaanikuna, ajakirjanikuna, kutselise tuletõrjujana, tuukrina, vetelpäästjana, vetelpäästejaama ülemana, veespordi edendajana, spordikooli majandusjuhina. Tema oli ka riigi vanima petangiklubi (asutatud 1991. aastal) president, kes muuseas on läbi viinud rahvusvahelisi petangivõitlusi Eesti ajaloo kõrgemal tasandil, see tähendab et võistlus avati Suure Munamäe torni jalamil (317 meetrit üle merepinna) ja jätkus Haanja kooli staadionil, mis on 250 meetrit merest kõrgemal.

Alati toimekal mehel oli ka suur huvi spordiajaloo vastu, mis tõi ta 2010. aastal Eesti Spordiajaloo Seltsi ridadesse. Seltsi suvekoolidesse tõi ta elevust uudse ketiviskemänguga. Viimastel aastatel oli Helkiv Labbi ka koostajaks mälumängu küsimustele, mis tavaliselt olid parajad pähkliid kõigile osalistele. Spordimuuseumis jääb teda meenutama tema koostatud kaust petangimängu algusajast Eestis.

Head seltsikaaslast jääb meenutama kogu spordiajaloo seltsi pere.

ESAS-i TEGEVUSKAVA 2018. AASTAKS

1. ORGANISATSIOONILINE TEGEVUS

1.1. Seltsi tegevuse propageerimine ja liikmeskonna laiendamine	pidev	juhatus
1.2. Koostöö EOK-ga Eesti spordiajaloo uurimise edendamiseks	pidev	juhatus
1.3. Koostööprojektid spordiajaloo tegelevate isikute ja organisatsioonidega	pidev	juhatus
1.4. Spordiala liitudes spordiajaloo toimkondade ellukutsumisele (uurijate leidmisele) ja alade ajaloo uurimisele kaasaaitamine	pidev	juhatus
1.5. Oma tegevuse info levitamine internetis, oma kodulehekülje loomine, selle täiendamine ja uuendamine	pidev	juhatus
1.6. Seltsi täiskogu koosolekute ettevalmistamine ja läbiviimine	3. mai ja 28. nov.	juhatus

2. SELTSITEGEVUS

2.1. ESAS-i seltsipäevad	graafik	juhatus
2.2. Tallinna osakonna seltsiõhtud	graafik	TO juh.
2.3. Pärnu XXIII spordiajaloo päev	veebr.	kohalik aktiiv
2.5. ESAS-i 29. aastapäeva tähistav seltsi XIII spordiajaloo konverents	28. nov.	juhatus

3. METOODILINE TÖÖ JA KOOLITUS

3.1. Koolituspäev Tartus	3. mai	juhatus
3.2. Koolituspäev Tallinnas	17. okt.	TO juhatus
3.3. Suvekool Käärikul	august	juhatus

4. UURIMISTÖÖ JA KIRJASTAMINE

4.1. Teataja väljaandmine	iga kv.	E. Mainla
4.2. Toimetiste nr. 11 ja 12 väljaandmise ettevalmistamine	I-IV kv.	E. Mainla
4.3. Eesti spordi üldajaloo koostamisel vajadusel kaasabi teatud artiklite ja lisade osas	I-IV kv.	juhatus ja autorid
4.4. "Eesti sisekergejõustik läbi aegade" koostamine (jätkamine)	I-IV kv.	E. Teemägi I. Voltri jt
4.5. Kehakultuurlase aastaraamatutes (1956 –1995) Eesti sportlaste eesnimede taastamine	I-IV kv.	TO juhatus

4.6. Eesti spordi kronoloogia 1900–2015 (päevast päeva) korrigeerimine ja täiendamine	I-IV kv.	E. Teemägi R. Järva M. Ibrus jt
---	----------	---------------------------------------

5. MAJANDUSTEGEVUS

5.1. Liikmemaksude kogumine	pidev	laekurid
5.2. Fondidest toetuste taotlemine	pidev	juhatuse
5.3. Majandusküsimuste lahendamine	pidev	juhatuse

Hea seltsikaaslane! Palun anna 10. jaanuariks juhatusele teada oma arvamustest ja ettepanekutest uue aasta tegevuskava suhtes – mida lisada, muuta, parandada.

ÕNNITLEME 2018. AASTA JUUBILARE!

RICHARD ROODEN	89 95	20. mail
EVA KOITLA		30. septembril
MALLE TAMMPERE	89 90	24. septembril
VÄINO VIILUP		21. oktoobril
UNO AAVA		22. novembril
HEINO SISASK		31. detsembril
EINART ALUS	89 85	19. aprillil
LINDA JAANSON		26. juunil
JUHAN SEIN	89 80	28. jaanuaril
MAIT LUHA		30. jaanuaril
REIN TAMMIS		14. veebruaril
TÕNU LAUK		5. juunil
ANTS LINDRE	89 75	8. märtsil
EDUARD TINN		28. oktoobril
ANTS SAAR		19. novembril
TOIVO VIILEP	89 70	3. augustil
HELLE ARTEL		5. augustil
HELVE PARMAS	89 65	9. juunil

TIIT LÄÄNE	80 60 €	21. oktoobril
PEEP PÕLDVEE	80 55 €	28. detsembril
DAIMAR LELL	80 50 €	4. oktoobril
KRISTIINA HÄMELAINEN	80 40 €	20. märtsil
MATIS SONG		30. detsembril

PANE TÄHELE!

ESAS liikmemaks on 8 eurot (pensionäridel **5 eurot**). Eelmise aasta novembrikuu üldkogu otsusel on nüüd **liikmemaksust vabastatud 85-aastased ja vanemad**. Liikmemaksu vabastus kehtib muidugi endiselt ka auliikmetele. Loomulikult pole liikmemaksust vabastatutel keelatud seltsi oma panusega toetada. Seltsi sisseastumismaks on sama – **2 eurot**.

Liikmemaksu (ja toetusi) on võimalik üle kanda Eesti Spordiajaloo Seltsi **arveldusarvele nr. EE951010152001602002** SEB pangas või tuua/saata seltsi esimehele Enn Mainlale (Rüütli 15, Tartu 51007, tel 56497632, E-mail: enn@spordimuuseum.ee) või Tallinna osakonna liikmetel oma osakonnas Viive Reesarele (6770829, 59196767).

Täname õige(aegselt) liikmemaksu tasumise eest!

□ □ □ □ □ □ □

**Täname Eesti Kultuurkapitali ja Hasartmängumaksu Nõukogu
Seltsi tegevuse toetamise eest!**

□ □ □ □ □

**Kasutatud ESOM kodulehel ilmunud materjale.
Fotod: Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumi fotokogu,
Madis Kalvet, Enn Mainla, Jaan Roomets**

□ □ □

**Eesti Spordiajaloo Seltsi Teataja nr. 84
koostas ja toimetas Enn Mainla**